

Nota van B&W

Portefeuille J. Nieuwenburg
Auteur Dhr. H. Wals
Telefoon 5113989
E-mail: walsh@haarlem.nl
VVH Reg.nr. S&O/2008/88493
Te kopiëren: bijlage A
B & W-vergadering van 27 mei 2008

Onderwerp

Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit

Bestuurlijke context

In het coalitieakkoord 2006 – 2010 staat dat het college een voorstel zal doen “om de rol van de welstands- en monumentencommissie te beperken, teneinde vertraging en onnodige regelzucht te voorkomen. Uiteraard gebeurt dit met inachtneming van het belang van de instandhouding van het cultureel erfgoed en met inachtneming van de Welstandsnota 2004.” Nu de nieuwe stadsbouwmeester per 1 maart 2008 voor de gemeente werkzaam is, kan de stap gezet worden om de werkwijze van de welstandscommissie te veranderen, een en ander conform de omslag die zich op nationaal en lokaal niveau in de welstandsadvisering aftekent. Efficiënt adviseren wordt hierin gekoppeld aan het beschermen van de grote architectonische, stedenbouwkundige, cultuurhistorische en monumentale waarden die Haarlem kent.

Voorgesteld wordt om de commissie voor Welstand en Monumenten te vervangen door een Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit (ARK), die adviseert over ontwikkelingen in de ruimte in brede zin, inclusief de openbare ruimte, en tegelijk de procedure voor aanvragen te vereenvoudigen. Deze omvorming heeft enerzijds tot doel om de discussie over kwaliteit al in een vroeg stadium te kunnen voeren en niet pas op het moment dat een bouwplan bij de welstandscommissie belandt. Dit kan aan de hand van kaders als de welstandsnota, bestemmingsplannen, beeldkwaliteitplannen en gebiedsvisies. Anderzijds moet dit leiden tot toetsing van bouwplannen strikt op grond van vastgestelde, heldere welstandscriteria.

Commissieparagraaf: het college wil de nota bespreken met de commissie omdat de raad richtinggevende uitspraken over de organisatie van de welstand heeft gedaan.
--

B&W-besluit:

1. Het college besluit de commissie Welstand en Monumenten met ingang van 1 juli 2008 om te vormen tot een Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit.
2. De huidige commissie Welstand en Monumenten zal, vooruitlopend op het evalueren en aanpassen van de Welstandsnota, gaan functioneren als de Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit.
3. De commissie zal bestaan uit vijf leden, inclusief de voorzitter, die ieder apart expertise bezitten op het vlak van architectuur, monumenten, landschaparchitectuur dan wel stedenbouw.
4. De commissie zal tweewekelijks in een openbare vergadering bouwplannen toetsen aan de Welstandsnota en eventueel andere vastgestelde welstandscriteria. Daarnaast adviseert de commissie over ruimtelijke plannen in brede zin.
5. Het systeem van het indienen van schetsplannen wordt afgeschaft. Initiatiefnemers van bouwplannen krijgen de mogelijkheid om, voordat zij een bouwaanvraag indienen, deze met leden van de ARK te bespreken in het atelier stadsbouwmeester.
6. Een gemandateerde van de ARK houdt, ook tweewekelijks, spreekuur voor eenvoudige plannen die niet ambtshalve afgedaan kunnen worden.
7. Het besluit heeft geen financiële consequenties
8. De portefeuillehouder zal de beleidswijziging aan de pers toelichten.
9. Het college stuurt het besluit ter bespreking aan de commissie Ontwikkeling

Van commissie Welstand en Monumenten naar Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit

1. Inleiding

In het coalitieakkoord 2006 – 2010 staat dat het college een voorstel zal doen

om de rol van de welstands- en monumentencommissie te beperken, teneinde vertraging en onnodige regelzucht te voorkomen. Uiteraard gebeurt dit met inachtneming van het belang van de instandhouding van het cultureel erfgoed en met inachtneming van de Welstandsnota 2004.

In het verlengde hiervan nam de raad op 6 november 2006 een motie aan, waarin het college verzocht werd:

De welstandscommissie alleen te laten oordelen over reguliere bouwaanvragen en bouwaanvragen die betrekking hebben op beschermd stadsgezicht en/ of gemeentelijke, provinciale en Rijksmonumenten.

Op 31 mei 2007 behandelde de commissie Ontwikkeling een brief van het college over de rol van de welstandscommissie. Daarin geeft het college aan in te willen zetten op drie maatregelen:

- Het mogelijk maken van experimenten met welstandsvrije specifieke nieuwbouwprojecten.
- Het welstandsvrij maken van de loketcriteria, met uitzondering van het beschermd stadsgezicht.
- Het globaler en minder diepgaand toetsen van bouwaanvragen.

Een en ander moest verwerkt worden in een aanpassing van de Welstandsnota. In de brief werd ook een relatie gelegd met de introductie van een stadsbouwmeester. Nu deze per 1 maart 2008 voor de gemeente werkzaam is, kan een volgende stap gezet worden om de werkwijze van de welstandscommissie te veranderen. Efficiënt adviseren wordt hierin gekoppeld aan het beschermen van de grote architectonische, stedenbouwkundige, cultuurhistorische en monumentale waarden die Haarlem kent.

Een en ander is conform de omslag die zich op nationaal en lokaal niveau in de welstandsadviesing aftekent, waarbij de minister van VROM de omvorming van commissies Welstand en Monumenten naar bredere Adviescommissies voor Ruimtelijke Kwaliteit ondersteunt. Adviescommissies voor Ruimtelijke Kwaliteit formuleren niet alleen de traditionele welstandsadviezen, maar geven ook hun oordeel over zaken als de kwaliteit van bestemmingsplannen of over beeldkwaliteitplannen. Inmiddels zijn in diverse steden dergelijke adviescommissies ingesteld.

2. Welstand in Haarlem

Het bestaan van de welstandscommissie komt voort uit artikel 8 van de Woningwet. De gemeente beslist zelf over samenstelling, inrichting en werkwijze van de commissie. Haarlem kende een afzonderlijke Schoonheidscommissie en Monumentencommissie, maar op 15 december 1999 besloot de raad om ze te vervangen door een commissie Welstand en Monumenten, kortweg de welstandscommissie. De daarvoor benodigde verordening werd op 12 december 2001 door de raad vastgesteld. In artikel 9 staat als taak van deze commissie omschreven:

De commissie heeft tot taak om vanuit een integrale visie over stedenbouw, welstand, monumentenzorg en architectuur, gevraagd of, indien door de voorzitter in overleg met de secretaris akkoord bevonden, ongevraagd, onafhankelijk en deskundig advies uit te brengen aan het college van burgemeester en wethouders:

- a. over aanvragen en schetsplannen met inachtneming van de criteria zoals bedoeld in de Woningwet, de Haarlemse Bouwverordening, de Wet op de Ruimtelijke Ordening, de Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing de Algemene Plaatselijke Verordening, de verordening op de Woonschepen en de Leefmilieuverordeningen;
- b. over aanvragen en schetsplannen met inachtneming van de criteria zoals bedoeld in de Monumentenwet 1988 en de gemeentelijke Monumentenverordening 1994:
  1. de aanwijzing van de beschermde monumenten of het afvoeren van beschermde monumenten van de monumentenlijst;
  2. de aanwijzing van beschermde stads- en dorpsgezichten of de intrekking van zodanige aanwijzingen;
  3. de beslissing op aanvragen om vergunning tot wijziging, gedeeltelijke afbraak of verplaatsing van beschermde monumenten en de beslissing op aanvragen om sloopvergunning binnen beschermde stads- en dorpsgezichten;
  4. de beoordeling van de vraag of het herstel c.q. (wijziging van) het gebruik van een beschermd monument ontsiering of gevaar voor het beschermd monument met zich brengt;
  5. de beoordeling van de vraag of voorgenomen bouwactiviteiten mogelijk het beschermd stads- en dorpsgezicht aantasten.
- c. alle andere zaken die de ruimtelijke kwaliteit en/of cultuurhistorische waarden betreffen, waaronder structuur- en bestemmingsplannen, stadsvernieuwingsplannen, reconstructie- en herinrichtingsplannen, reclameplannen en het aanleggen van terrassen.

3. Knelpunten

De huidige werkwijze van de Haarlemse welstandscommissie kent een aantal knelpunten:

- De commissie kan pas in een laat stadium een oordeel vellen over een bouwplan. Ze speelt niet of nauwelijks een rol bij het bepalen van het kwaliteitsbeleid op basis waarvan plannen beoordeeld zouden moeten worden.
- Het wat onevenwichtige karakter van de Welstandsnota – deels globaal, deels zeer gedetailleerd – en de summiere aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, geven de welstandscommissie onvoldoende houvast bij het beoordelen van aanvragen.
- Op de agenda van de commissie staat een mix van een beperkt aantal grote en veel meer kleinere plannen, waardoor er vaak onvoldoende aandacht besteed kan worden aan die grote plannen.
- In de samenstelling van de commissie wordt deskundigheid vanuit de landschapsarchitectuur dan wel stedenbouw gemist, die zich met name richt op de relatie tussen openbare ruimte en bebouwde omgeving.
- Hoewel de vergaderingen van de commissie openbaar toegankelijk zijn, werpt de huidige locatie in de Brinkmann een drempel op.
- Aan de huidige schetsplanprocedure, ooit ingevoerd als een korte procedure om van ambtelijke zijde duidelijkheid te krijgen over de haalbaarheid van bouwinitiatieven, blijken de nodige bezwaren te kleven, zodat de beoogde klantvriendelijkheid in de knel

komt. Door invoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is een aparte schetsplanprocedure bovendien niet meer wenselijk.

Als toelichting op dit laatste punt: bij de inrichting van de nieuwe organisatie is rekening gehouden met invoering van de omgevingsvergunning, oftewel de integrale toetsing van vergunningaanvragen, in de afdeling Omgevingsvergunning van de hoofdafdeling Veiligheid, Vergunningen en Handhaving (VVH). De komende jaren zullen nieuwe processen rondom vergunningaanvragen worden ingevoerd, waarbij vermindering van regeldruk uitgangspunt vormt. Het afschaffen van de schetsplanprocedure past in deze ontwikkelingen. Maar dan moet het vooroverleg over bouwinitiatieven in de stad wel goed georganiseerd worden.

4. De Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit

Voorgesteld wordt om de commissie voor Welstand en Monumenten te vervangen door een Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit (ARK), die adviseert over ontwikkelingen in de ruimte in brede zin, inclusief de openbare ruimte, en tegelijk de procedure voor aanvragen te vereenvoudigen. Deze omvorming heeft enerzijds tot doel om de discussie over kwaliteit al in een vroeg stadium te kunnen voeren en niet pas op het moment dat een bouwplan bij de welstandscommissie belandt. Dit kan aan de hand van kaders als de welstandsnota, bestemmingsplannen, beeldkwaliteitplannen en gebiedsvisies. Anderzijds moet dit leiden tot toetsing van bouwplannen strikt op grond van vastgestelde, heldere welstandscriteria. De adviescommissie gaat als volgt te werk:

- Eenvoudige plannen die passen in een bestemmingsplan en die voldoen aan de loketcriteria, worden afgedaan door de hoofdafdeling VVH, met medewerking van de secretaris van de ARK, zoals nu ook al gebruikelijk is. Dit zijn bouwplannen van relatief geringe ruimtelijke betekenis, of plannen waarbij de mening van de commissie als bekend mag worden verondersteld.
- Voor eenvoudige plannen die van een bestemmingsplan afwijken of die niet voldoen aan de loketcriteria, komt een spreekuur met een gemandateerde van de ARK, een stedenbouwkundige, een planbeoordelaar en in voorkomende gevallen een architectuurhistoricus, ondersteund door de secretaris van de ARK.
- De beoordeling van grote plannen en van kaders als bestemmingsplannen en beeldkwaliteitplannen loopt via de ARK, met dien verstande dat aanvragers de mogelijkheid tot vooroverleg in het zogenaamde Atelier Stadsbouwmeester wordt geboden, waaraan ook leden van de ARK deelnemen.

Overige aanpassingen betreffen:

- De vergaderlocatie van de ARK: van Brinkmann naar stadhuis.
- De samenstelling, die van zes naar vijf leden gaat, inclusief de voorzitter. De leden dienen ieder apart expertise bezitten op het vlak van architectuur (waarvan één restauratiearchitect), monumenten, landschaparchitectuur en stedenbouw. Eén van de architectleden neemt als gemandateerde het spreekuur voor zijn rekening.
- Nog onderzocht wordt of de advisering van de ARK zich ook uitstrekt over kunstwerken in de openbare ruimte, dit in relatie tot de toekomst van de commissie Toegepaste Monumentale Kunst.

Een en ander wordt in de vorm gegoten van een Verordening op de Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit. Daarnaast zal de Welstandsnota aangepast moeten worden om de ARK meer en betere handvatten te geven voor een kwalitatieve beoordeling. Een startnotitie voor de herziening van de Welstandsnota is in voorbereiding. Vooruitlopend op deze herziening willen wij de huidige welstandscommissie al als Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit laten functioneren. Uitgangspunt is dat de nieuwe werkwijze binnen het nu beschikbare budget moet passen. Door het verminderen van het aantal leden met één én door afwisselend met een grote en met een kleine commissie te werken zijn de externe kosten in 2007 al met een kwart teruggebracht: van 60.000 naar 45.000 euro.

Besluiten:

1. Het college besluit de commissie Welstand en Monumenten met ingang van 1 juli 2008 om te vormen tot een Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit.
2. De huidige commissie Welstand en Monumenten zal, vooruitlopend op het evalueren en aanpassen van de Welstandsnota, gaan functioneren als de Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit.
3. De commissie zal bestaan uit vijf leden, inclusief de voorzitter, die ieder apart expertise bezitten op het vlak van architectuur, monumenten, landschaparchitectuur dan wel stedenbouw.
4. De commissie zal tweewekelijks in een openbare vergadering bouwplannen toetsen aan de Welstandsnota en eventueel andere vastgestelde welstandscriteria. Daarnaast adviseert de commissie over ruimtelijke plannen in brede zin.
5. Het systeem van het indienen van schetsplannen wordt afgeschaft. Initiatiefnemers van bouwplannen krijgen de mogelijkheid om, voordat zij een bouwaanvraag indienen, deze met leden van de ARK te bespreken in het atelier stadsbouwmeester.
6. Een gemandateerde van de ARK houdt, ook tweewekelijks, spreekuur voor eenvoudige plannen die niet ambtshalve afgedaan kunnen worden.